

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2019

СЕКЦІЯ 4. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Сисоєва Лариса Юріївна

к.е.н., доцент,

Білець Аліна Сергіївна

студент,

Сумський державний університет, м. Суми

УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Банки у процесі своєї діяльності постійно наражаються на небезпеку кредитного ризику, що завжди залишається одним із найбільш значущих для банків, а поява проблемних кредитів є наслідками реалізації такого ризику. Проблемні кредити є серйозним дестабілізуючим фактором як для окремого банку, так і для банківського сектору України в цілому.

Проблемним кредитом є економічні відносини між банком і позичальником, під час яких порушується принцип поверненості, значно знижується ліквідність і ринкова вартість забезпечення, виникають ті обставини, що ставлять під сумнів виконання позичальником своїх зобов'язань.

На появу проблемних кредитів у банках впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Зокрема, зовнішніми факторами є економіко-політичне становище в країні, зміни банківського законодавства, політика центрального банку у сфері кредитної діяльності банків, а також рівень інфляції та рівень безробіття [4].

Внутрішніми чинниками, що залежать від банку, є недосвідченість персоналу кредитного відділу або ж зловживання службовим становищем та шахрайські дії працівників; недостатньо продумана кредитна політика та наявність недоліків при оформленні кредитного договору; кредитування

пов'язаних з банком осіб та отримання неповної інформації про позичальника. Внутрішніми факторами, що залежать від позичальника банку є відсутність досвіду ведення бізнесу з боку фізичних осіб-підприємців, хибність бізнес-проекту, недостатній рівень менеджменту; погіршення фінансового стану позичальника-фізичної особи внаслідок зменшення доходу, знецінення забезпечення як результат зміни його ринкової вартості тощо.

Банки здійснюють управління проблемними кредитами з метою мінімізації збитків та забезпечення мінімального рівня якості кредитного портфеля. Найбільш поширеними методами управління є реабілітація та ліквідація. Так, сутність методу реабілітації полягає в розробці плану заходів щодо повернення кредиту [1]. При використанні методу ліквідації повернення кредиту відбувається через визнання позичальника банкрутом та продаж його активів. Менеджмент банку обирає відповідний метод управління індивідуально для кожного проблемного позичальника залежно від проведеного аналізу. Реабілітація і ліквідація є дорогими методи управління проблемними кредитами не лише з погляду фінансових витрат, а й трудових витрат, витрат часу тощо.

Слід зазначити, що Національний банк України з лютого 2017 року визначив поняття «непрацюючі кредити» (до 01.02.2017 р. – негативно класифіковані кредитів). При визначенні непрацюючих кредитів Національний банк звертає увагу на 2 аспекти: - позичальник не може виконати свої зобов'язання за кредитом без стягнення застави; - прострочення за кредитом становить не менше, ніж 90 днів [2]. Запровадження нової методики, згідно Постанови № 351 [5] і перехід банківської системи на міжнародну практику визначення непрацюючих кредитів дали змогу оцінити реальний рівень непрацюючих кредитів в Україні – їх частка виявилася найбільша у світовій практиці за всю історію спостережень.

Проведений нами аналіз непрацюючих кредитів в Україні за останні 3 роки показав наступне. Кредитний портфель банків України за 2016 – 2018 рр. зростав (в середньому на 5,4 % за умов щорічного темпу приросту в 3,1 та 7,9 %

відповідно), що є позитивним явищем для банків. Але зростає і обсяг непрацюючих кредитів банків на 93,3 % та 6,0 % у 2017 - 2018 рр. порівняно з попереднім роком. Станом на 31.12.2017 р. та 31.12.2018 р. їх частка в структурі кредитів становила – 57,1 % та 56,4 % відповідно. Частка резервів у кредитному портфелі банків на кінець 2018 р. склала 49,7% (на кінець 2016 р. – 48,2 %), а частка проблемних кредитів у кредитному портфелі на кінець 2018 р. – 56,4% (на кінець 2016 р. – 30,6%). Слід відмітити, що частка резервних коштів порівняно з часткою проблемних кредитів у 2018 р. є меншою, що підтверджує ризик порушення фінансової стабільності банківського сектору.

За підсумками фінансових результатів у II кв. 2019 р. частка проблемних кредитів зменшилася до 50,8 % за рахунок виведення з банківського сектору неплатоспроможних банків і покращення якості кредитних портфелів з запровадженням нових програм кредитування. Але низька якість кредитного портфеля банків України залишається однією з причин неплатоспроможності банків. Для порівняння для банків країн Європейського Союзу прийнятним є показник, що не перевищує 7 %, зокрема, для банків Італії, Іспанії, Португалії та Угорщини.

Підвищення якості кредитного портфеля є необхідною умовою для відновлення кредитування в країні та відновлення платоспроможності реального сектору економіки. Так, за даними Державного комітету статистики України, підприємства оптової та роздрібною торгівлі та промисловості змогли збільшити обсяги виробленої продукції за останні роки, в тому числі завдяки новим програмам кредитування. Проте, головними ризиками, що продовжують впливати на непрацюючі кредити банків України, є слабкість національної валюти, високий рівень інфляції, нестабільність експортних ринків та низький рівень довіри з боку інвесторів.

Вважаємо, що першочерговими завданнями для банків є формування достатніх обсягів резервів під заборгованість та виявлення ознак проблемної заборгованості якомога раніше, що дозволить мінімізувати кредитні ризики у

банківському секторі, зменшити обсяги проблемної заборгованості та відповідно забезпечити економічне зростання країни.

Список використаних джерел

1. Вовк В. Я., Хмеленко О.В. Кредитування і контроль [Електронний ресурс]:/ Режим доступу: https://pidruchniki.com/1334020341525/bankivska_sprava/metodi_upravlinnya_problemnimi_kreditami_banku.
2. Національний банк України [Електронний ресурс]:/ Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Белова І.В., Сисоєва Л.Ю. Ризики передачі проблемних кредитів банками України / Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : проблеми та перспективи розвитку: Збірник наукових праць. Випуск 35. – Суми : ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України», 2012. – С. 51-57.
4. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку [Електронний ресурс]:/ Режим доступу: <https://buklib.net/books/21908>.
5. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 № 351 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.